

MMM; Elintarvikeketjun tilastointityöryhmän 3. kokous

Aika

Torstai 31.10.2024 klo 10–11.30

Paikka

Etäyhteys (Teams)

Osallistujat

Kirsi Viljanen, maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja

Kyösti Arovuori, Reinu Econ oy (mukana 11.15 asti)

Bate Ismail, Elintarviketeollisuusliitto ry

Juha Lappalainen, Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto MTK ry

Rikard Korkman, SLC r.f.

Mari Mattila, Päivittäistavarakauppa PTY ry

Ari Peltoniemi, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Marianne Rautelin, Tilastokeskus

Jarmo Salonen, maa- ja metsätalousministeriö

Jarno Sukanen, Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimisto

Elina Tamminen, Luonnonvarakeskus

Auli Väänänen, maa- ja metsätalousministeriö

Emma Nylund, maa- ja metsätalousministeriö, korkeakouluharjoittelija, sihteeri

1. Kokouksen avaus
2. Läsnäolijoiden toteaminen
3. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja ilman muutoksia.

4. Kyösti Arovuoren (REINU econ Oy) laatiman Elintarvikeketjun datahuone -selvityksen esittely ja sen pohjalta keskustelua

Kyösti Arovuori esitteli Elintarvikeketjun datahuone -selvitystä. Selvitys on tehty MTK:n, PTY:n, ETL:n ja SLC:n toimeksiannosta. Toimeksiannon tavoitteena oli parantaa elintarvikeketjun tilastointia ja datan

hyödyntämistä; eli, miten hyödyntää paremmin olemassa olevaa dataa ja toisaalta selvittää, mitä dataa puuttuu. Arovuoren mukaan taustalla on useita elintarvikeketjua koskevia selvityksiä, joissa on korostunut tarve parantaa datan hyödyntämistä. Erityisesti kilpailullisesti keskittyneillä markkinoilla, kuten lannoitemarkkinoilla, datan ja informaation tarve on keskeinen. Tämä parantaisi myös markkinatilannetta tuottajan näkökulmasta.

Datahuoneen tarkoituksena on koota yhteen nykyisiä ja mahdollisesti kehitettäviä tilastoja, jotka kuvaisivat ruokaketjun taloudellista toimintaympäristöä, ja seurata siinä tapahtuvia muutoksia. Keskitetty datan hyödyntäminen helpottaisi ketjun toimijoiden päätöksentekoa, sillä kaikilla olisi käytössään sama tilannekuva, jota peilata omaan toimintaansa. Jotta markkinoista saataisiin kattava kuva, tarvitaan tietoa hinnoista, määristä ja arvoista. Tällä hetkellä esimerkiksi euro- ja kilotiedot puuttuvat monilta osin. Tilastointia tulisi myös tiivistää; kuukausittainen tilastointi olisi vuositilastointia ajantasaisempi vaihtoehto.

Hintojen osalta merkittävä puute on tukkuhintojen puuttuminen julkisista tiedoista. MaRa ry tuottaa itse ravintola-alan tukkuhintaindeksiä, mutta tieto ei ole julkista. Kuluttajahinnat ovat saatavilla, mutta teollisuuden tuottajahinnat ovat saatavilla vain indeksimuodossa ilman euromääristä dataa. Tuonti- ja vientihinnat saadaan tullin tullinimikekohtaisista tilastoista. Tuonti- ja vientitilastoinnin osalta Arovuori piti merkittävänä ETL:n kehittämää luokittelua, jossa sektori on tehnyt itse työtä kotimaisen elintarvikesektorin kannalta oleellisen tuonti- ja vientiluokittelun osalta. Arovuoren mukaan maatalouden tuottajahintojen nykyinen esitystapa olisi se taso, johon pitäisi päästä myös muissa ketjun osissa. Nykyinen tuotantopanosten hintaindeksi ei esimerkiksi riitä seuraamaan lannoitemarkkinoita. Tällä hetkellä tuottajat voivat verrata hintoja vain edellisen vuoden maksamiinsa hintoihin. Tuotantopanosten markkinan kehittäminen olisi äärimmäisen keskeistä.

Määrän ja arvon osalta dataa on rajoitetummin tarjolla. PTY:n tilaama päivittäistavarakaupan myyntitilasto tuo tärkeää lisätietoa, joka antaa suuntaa kulutuksessa tapahtuvista muutoksista, vaikka ajankohtaista kulutustilastoa ei olekaan suoraan saatavilla. Tilastokeskuksen vuosittain julkaisema teollisuustuotannon tilasto (sisältäen teollisuuden myydyn tuotannon arvon ja teollisuuden myydyn tuotannon määrän) on tärkeä tilasto, mutta siinä on pitkät viiveet. Tilastoinnin tiivistäminen lisäisi merkittävästi ketjun käytössä olevaa informaatiota.

Arovuori ehdottaa selvityksen pohjalta kolmea keskeistä toimenpidettä: ensinnäkin olemassa olevan datan yhdistäminen yhteen paikkaan, mukaan lukien toimijoiden itse keräämät tai Tilastokeskukselta tilaamat tiedot (ml. PTY:n elintarvikemyyntitilasto ja MaRa:n tukkuhintaindeksi). Toiseksi tulisi pohtia sitä, millä toimenpiteillä ja millä edellytyksin (lakimuutokset yms.) voitaisiin hyödyntää paremmin pelkän

indeksitiedon lisäksi niiden taustalla olevia euromääräisiä tietoja. Kolmanneksi olisi syytä vahvistaa määrätilastointia ja tiivistää tilastojen julkaisutahtia.

Ismail (ETL ry) toi esiin, että ETL:n tuottamaa vienti- ja tuontipalvelua ollaan jatkokehittämässä esimerkiksi siten, että tiedot voidaan viedä suoraan Exceliin ja suodattaa myös CN-luokituksen perusteella. Rautelin (Tilastokeskus) kommentoi Arovuoren esityksen herättämiä kysymyksiä Tilastokeskuksen toimintaan liittyen; homogeenisille tuotteille, kuten lannoitteille, keskihinnat voitaisiin laskea indeksien perusteella, mutta esim. koneiden ja laitteiden osalta tämä on hankalampaa. Näiden osalta keskihinnan laskemiseen tarvittaisiin huomattavasti isompi aineisto. Hän toi myös esiin sen, miten maatalouden panosten myynti on Suomessa hyvin keskittynyttä, mikä aiheuttaa tietosuojahaasteita. Väänänen (MMM) ehdotti, että työryhmä pohtisi Tilastokeskuksen tilastojen (mm. teollisuustuotannon tilaston) julkaisutiheyden säilyttämistä tai mahdollisen tihentämisen vaikutuksia sekä arvioisi näistä muutoksista aiheutuvien kustannusten suhdetta niiden tilastojen tihentämisestä muodostuviin hyötyihin. Rautelin (Tilastokeskus) lupasi toimittaa kustannusarviot näihin liittyen.

Tamminen (LUKE) pohti, kuka vastaisi datahuoneen hallinnoinnista ja miten datahuoneeseen mahdollisesti liittyvät tietosuojakysymykset ratkaistaisiin. Arovuoren ajatuksen mukaan datahuone olisi käyttöliittymä, joka kokoaisi yhteen jo olemassa olevat, saavutettavissa olevat tiedot keskitetysti yhteen paikkaan; esimerkkinä EU:n Agri-food data -portaali.

Peltoniemen (MaRa ry) mukaan Valvira keräsi aiemmin dataa anniskeluravintoloiden euromääräisistä myynneistä, mutta tämä käytäntö päättyi alkoholilain muutosten myötä. Hän huomautti myös, että lounasravintoloiden myynneistä on saatavilla varsin tarkkaa dataa, jonka yksityiset toimijat ovat keränneet, mutta nämä tiedot eivät ole julkisia. Vastaavaa dataa kerätään myös päivittäistavarakaupassa etukorttien käytön yhteydessä, mutta yhtä lailla tämä data ei ole julkista tietoa.

Korkman (SLC r.f.) totesi, että datahuone-hanke on koko alan kannalta merkittävä ja tätä tulisi viedä eteenpäin. Hän piti luonnollisena, että datahuoneen hallinnointi tapahtuisi Luonnonvarakeskuksen johdolla yhteistyössä toimijoiden kanssa. Korkman korosti, että aiheesta tulisi keskustella avoimesti koko ketjun toimijoiden kesken, jotta datahuoneesta saataisiin kaikille osapuolille hyödyllinen kokonaisuus. Hänen mukaansa pelkän datan julkaisu ei riitä, vaan olisi tärkeää, että data myös käsiteltäisiin objektiivisesti ymmärrettävään muotoon.

Useissa puheenvuoroissa nousi esiin resursseihin liittyvät kysymykset ja se, miten voidaan taata riittävät resurssit ketjun tarpeita koskevan datan keräämiseen sekä mahdolliseen datatarpeiden jatkokehitykseen. Onkin syytä pohtia sitä, miten voitaisiin tehostaa tiedonkeruuta ja tiedon hyödyntämistä, ja miten

vähemmällä resurssilla voitaisiin tuottaa paremmin hyödynnettävissä olevaa tietoa. Datahuone toisi koko ketjulle tuottavuushyötyä, kun tarvittava data olisi helpommin hyödynnettävissä. Viljanen (MMM) kysyi, mikä taho voisi ottaa datahuoneen rakentamisen kulut tai ylläpidon itselleen. Arovuoren mukaan datahuoneesta hyödyttäisi eniten alaa itseään, joten olisi luontevaa, että kustannukset katettaisiin sektorin sisältä. Väänänen (MMM) toi esiin, että tätä asiaa olisi hyvä pohtia tämän hankeryhmän puitteissa ja toisaalta myös hallitusohjelmassa on varattu rahaa tilastoinnin kehittämiseksi.

5. Luonnonvarakeskuksen ylläpitämän markkinamarginaalipalvelun kävijämäärä ja kehittämisen kustannukset

Väänänen esitteli lyhyesti edellisessä kokouksessa esille nousseen kysymyksen markkinamarginaalien käyttöasteesta. Edellisessä kokouksessa asiasta puheenvuoron pitänyt Niskanen (LUKE) on toimittanut markkinamarginaalien käytöstä tilastotietoa, joiden perusteella markkinamarginaaleja käytetään noin 1936 uniikkia krt/kk, jossa huomioitava analytiikassa evästeiden hylkäämisestä johtuva noin 50% puute sivun näyttökerroissa. Alustavan kustannusarvion mukaan markkinamarginaalien jatkokehittäminen kustantaisi arvioilta reilun 60 000 euroa. Arvioiduin kustannuksin voitaisiin toteuttaa markkinamarginaalien tekninen uudistaminen ja luoda kolme uutta markkinamarginaalia (esim. ohra, peruna, tomaatti).

Korkman (SLC r.f.) toi esiin jo edellisessä kokouksessa esiin tulleen seikan, miten markkinamarginaalit eivät tällä hetkellä huomioi kiinteitä kustannuksia ollenkaan. Tätä hän pitää markkinamarginaalien heikkoutena. Hänen mukaansa Luke on hakemassa rahoitusta hankkeelle, jossa pyritäisiin kehittämään yksikkökustannuslaskemista.

6. Muut ajankohtaiset asiat

Päätettiin kutsua seuraavaan kokoukseen PTT:n Sari Forsman-Hugg asiantuntijavieraaksi kertomaan, miten he hyödyntävät olemassa olevia tilastoja ja toisaalta millaisia kehitystarpeita he ovat tutkijanäkökulmasta havainneet.

Keskusteltiin myös lyhyesti Ravintotase-tilaston tulevaisuudesta. Tammisen (LUKE) mukaan lausuntopalveluun tuli useita lausuntoja tilastojen muutoksista. Luonnonvarakeskuksen tilastoissa tapahtuvat muutokset käydään läpi torstaina 31.10., minkä jälkeen asiasta tiedotetaan julkisesti. Päätettiin kutsua seuraavaan kokoukseen myös Luonnonvarakeskuksen tilastojohtaja Faiz Alsuhail.

Korkman (SLC r.f.) toi esiin näkemyksen työryhmän pitkän aikajänteen huomioimisesta ja ehdotti, että työryhmän edistymisestä ja tavoitteista voitaisiin koota esimerkiksi väliraportti, jossa voitaisiin käydä läpi työryhmän edistymistä sekä toisaalta tarkentaa työryhmän tavoitteita ja suuntaa. Ajatusta väliraportista

pidettiin kannatettavana, sen nähtiin tarjoavan mahdollisuuden koota yhteen työryhmän tuloksia noin vuoden päästä.

7. Seuraavat kokoukset

Torstaina 28.11. klo 10–11.30 etänä ja torstaina 16.1.2025 klo 10–11.50 kokous mahdollisuuksien mukaan läsnä.

8. Kokouksen päätös

Kokous päättyi kello 11.35.